



รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และคณะทำงานด้านข้อมูลรายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๐

เรื่อง การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เรียบเรียง นายแดนชัย ไชวิเศษ นิตกรชำนาญการ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ สำนักวิชาการ
ออกอากาศ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดอำนาจ อธิปไตยไว้สามฝ่าย เมื่อแต่ละฝ่ายต่างก็มีอำนาจแตกต่างกันจึงเกิดหลักการแบ่งแยกอำนาจ ดังนั้นรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จึงสร้างความหวังให้ผู้คนในสังคมไทยที่จะได้เห็นการพัฒนา ประชาธิปไตยอีกครั้ง โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยืนยันให้ประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองในระบบรัฐสภาที่มี สองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังที่ปรากฏคำอธิบายอยู่ในคำปรารภว่า “เมื่อรัฐสภาใช้อำนาจ ในทางนิติบัญญัติและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่า เพื่อดุลแห่งอำนาจ อันจะยังระบอบรัฐธรรมนูญให้ตั้งอยู่ในเสถียรภาพ สมควรที่อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารจะแยกจาก กันให้มากยิ่งขึ้น จึงได้ลงมติในหลักการสำคัญว่า นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีอื่นซึ่งเป็นฝ่ายบริหารจะเป็น สมาชิกแห่งรัฐสภาในขณะเดียวกันมิได้” จึงนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ยืนยันการปกครอง ในระบบรัฐสภา แต่ได้แยกอำนาจนิติบัญญัติและบริหารออกจากกันดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ ว่า “รัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือ สมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันมิได้”

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรัฐมนตรีใน ขณะเดียวกัน และให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อเป็นรัฐมนตรีมีเพียงจำนวน ๒ ฉบับ เท่านั้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ในการนี้จึงนำเสนอรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันไว้แตกต่างกัน กล่าวคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกัน คือ ต้องดำรงตำแหน่งหนึ่ง ตำแหน่งใดเท่านั้นจะเป็นทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีในขณะเดียวกันมิได้ แต่การพ้นจาก

ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบสามสิบวันนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง โดยมีเจตนาารมณ์เพื่อต้องการแก้ปัญหาการไร้เสถียรภาพและภาวะการณ์ขาดการเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี จึงแยกผู้ถูกควบคุมออกจากผู้ควบคุม ขจัดความกดดันของพรรคการเมืองและเขตเลือกตั้ง และทำให้เกิดประสิทธิภาพในงานนิติบัญญัติและงานบริหาร อีกทั้งเป็นการยึดหลักการในการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ผู้ซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสามารถได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีได้ และรัฐมนตรีไม่ว่าจะแต่งตั้งจากผู้ใดก็ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา

ในส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกันได้และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่สิ้นสุดลงด้วย กล่าวคือบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีสองตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและตำแหน่งรัฐมนตรี ที่นิยมเรียกกันว่า “สวมหมวกสองใบ” และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เมื่อความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวก็ไม่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงด้วย กล่าวคือยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดิม โดยมีเจตนาารมณ์เพื่อยืนยันหลักความรับผิดชอบของรัฐมนตรีต่อรัฐสภา และกำหนดหลักการสำคัญซึ่งเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งของนักการเมือง ที่จะไม่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและถูกตรวจสอบในขณะเดียวกัน

การห้ามรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันเป็นการแยกหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติกับหน้าที่ฝ่ายบริหารออกจากกัน เพื่อให้รัฐมนตรีได้มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องคอยกังวลกับการปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมสภาเพื่อปฏิบัติหน้าที่นิติบัญญัติ และเพื่อสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้แก่รัฐบาล เพราะการให้รัฐมนตรีดำรงสองตำแหน่งได้ ทำให้รัฐมนตรีไม่คำนึงถึงความเป็นรัฐมนตรีในขณะรัฐมนตรีที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้รัฐมนตรีสามารถต่อรองกับนายกรัฐมนตรีเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาศัยการลาออกจากรัฐมนตรีเป็นเครื่องมือ นอกจากนี้รัฐมนตรียังวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี สร้างความขัดแย้งในรัฐบาล รัฐมนตรีจึงไม่กลัวที่จะถูกปลดออกจากตำแหน่ง เพราะแม้จะพ้นจากการเป็นรัฐมนตรีแต่ก็ยังคงมีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ แต่อย่างไรก็ตามอาจทำให้รัฐมนตรีไม่ให้ความสำคัญที่จะเข้าร่วมประชุมสภา จึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับรัฐมนตรีขาดการประสานงานในการรับรู้ความเดือดร้อนของประชาชนได้ และอาจนำไปสู่การเกิดระบบเผด็จการเสียงข้างมากในรัฐสภาเนื่องจากรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองและยังต้องพึ่งพาอาศัยกันระหว่างการเป็นรัฐบาลกับการสนับสนุนด้วยเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรอยู่และยังเป็นการป้องกันกลุ่มนายทุนหรือบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจเข้ามาเพื่อหวังผลทางธุรกิจของตนเองหรือบุคคลอื่นได้ และอาจมีการสร้างอำนาจต่อรองระหว่างจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกลุ่มหรือพรรคพวกของตัวเองกับนายกรัฐมนตรีในการที่จะได้เสนอชื่อแต่งตั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วย

บรรณานุกรม

คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๔๙).

แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการวิสามัญชั้นที่กเจตนากรณี จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญ.

(๒๕๕๐). **เจตนากรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**. สืบค้น ๒๐

ตุลาคม ๒๕๕๘ จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_cons50/cons50-intention.pdf

นรนิติ เศรษฐบุตร. (๒๕๕๘). **๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑**. สืบค้น ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ จาก

[http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=20_%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%96%E0%B8%](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=20_%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%96%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2511)

[B8%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2511](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=20_%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%96%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2511)

ปราโมช โศภิตฐานภา. (๒๕๓๗). **ปัญหาทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในการห้ามสมาชิกรัฐสภาดำรงตำแหน่ง**

รัฐมนตรี. สืบค้น ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ จาก <http://thaithesis.org/detail.php?id=1082537000688>

มนตรี รุปลสุวรรณและคณะ. (๒๕๔๒). **เจตนากรณีของรัฐธรรมนูญ**. สืบค้น ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ จาก

[http://library2.parliament.go.th/giventake/content_cons40-50/cons2540/cons40-](http://library2.parliament.go.th/giventake/content_cons40-50/cons2540/cons40-intention1.pdf)

[intention1.pdf](http://library2.parliament.go.th/giventake/content_cons40-50/cons2540/cons40-intention1.pdf)